

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2024. gada 2. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VIA SMS" (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 76/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.¹ panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma), ciktāl tā paredz pienākumu veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu tiem patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuri aizdevumus izsniedz ar fiksētu likmi, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka neatkarīgi no Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4. panta otrās daļas 1. punkta noteikumiem kredītiestādes vai patērētāju

kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji, kuri ir Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 2. panta pirmās daļas 1. punkta “a” apakšpunktā minētie iekšzemes uzņēmumi un 2. panta pirmās daļas 2. punktā minētās pastāvīgās pārstāvniecības, taksācijas gadā veic nodokļa piemaksu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd likuma normas satversmību, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja sniedz patērētāju kreditēšanas pakalpojumus ar fiksētu aizdevuma procentu likmi un ir uzņēmuma ienākuma nodokļa maksātāja. Apstrīdētā norma noteic Pieteikuma iesniedzējai pienākumu veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu. Šādu piemaksu likumdevējs esot noteicis saistībā ar kredītiestāžu paaugstināto peļņu pēc Eiropas Centrālās Bankas lēmumiem celt eiro naudas tirgus etalona likmi (EURIBOR). Tomēr Pieteikuma iesniedzējas piemērotā fiksētā aizdevuma likme neietverot etalona likmi (EURIBOR). Tādēļ likumdevējs pretēji Satversmes 91. panta

pirmajam teikumam ar apstrīdēto normu bez objektīva un saprātīga pamata paredzējis vienādu attieksmi pret Pieteikuma iesniedzēju un kredītiestādēm, bet atšķirīgu attieksmi pret Pieteikuma iesniedzēju un citiem uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātājiem. Tāpat apstrīdētajā normā noteiktais pienākums veikt uzņēmumu ienākuma nodokļa piemaksu pārkāpjot Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās palāvības aizsardzību un radot Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietverto tiesību uz īpašumu aizskārums.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot arī citas konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva un formulēta nepārprotami, Pieteikuma iesniedzēja atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai nav efektīvu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtnās daļas otrais teikums nosaka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskārums brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no 2024. gada 1. janvāra, kad stājās spēkā apstrīdētā norma. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 20. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtnās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā

pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskuma principam, labas likumdošanas principam un tiesiskās paļāvības aizsardzības principam.

7.1. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka atbilstoši tiesiskās paļāvības aizsardzības principam valsts iestādēm savā darbībā jābūt konsekventām attiecībā uz to izdotajiem normatīvajiem aktiem un jāievēro tiesiskā paļāvība, kas personām varētu rasties saskaņā ar konkrētu tiesību normu. Savukārt indivīds atbilstoši šim principam var paļauties uz likumīgi izdotas tiesību normas pastāvību un nemainīgumu. Viņš droši var plānot savu nākotni saistībā ar tiesībām, ko šī norma piešķirusi. Tomēr tiesiskās paļāvības aizsardzības princips neizslēdz iespēju grozīt pastāvošo tiesisko regulējumu. Pretēja pieeja novestu pie valsts nespējas reaģēt uz mainīgajiem dzīves apstākļiem. Vienlaikus, grozot tiesisko regulējumu, ir jāņem vērā tās tiesības, uz kuru saglabāšanu vai īstenošanu personai var būt izveidojusies likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 12. jūnija sprieduma lietā Nr. 2012-21-01 10.1. punktu*).

Lai izvērtētu, vai tiesību akts, kas noteicis atkāpšanos no personai piešķirtām tiesībām, atbilst tiesiskās paļāvības aizsardzības principam, jānoskaidro: 1) vai personai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu un 2) vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu (*sk. turpat*). Savukārt, lai noskaidrotu, vai personai bija radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, Satversmes tiesai jāizvērtē, vai personas paļaušanās uz tiesību normu ir likumīga, pamatota un saprātīga un vai tiesiskais regulējums pēc savas būtības ir pietiekami noteikts un nemainīgs, lai tam varētu uzticēties (*sk. piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 5. marta sprieduma lietā Nr. 2020-30-01 12. punktu un 2021. gada 3. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-12-03 7.2. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu pamato ar apstākli, ka apstrīdētās normas dēļ tā nevar veikt savu komercdarbību

atbilstoši apstiprinātajā budžetā paredzētajam biznesa plānam. Tomēr pieteikumā nav juridiskā pamatojuma tam, vai Pieteikuma iesniedzējai ir radusies tiesiskā paļāvība uz konkrētu tiesību saglabāšanu vai īstenošanu, kā arī tam, ka nav ievērots saprātīgs līdzsvars starp personas tiesiskās paļāvības aizsardzību un sabiedrības interešu nodrošināšanu. Pieteikumā nav pamatots, kādā veidā tas, ka ir aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā un 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās pamattiesības, pats par sevi pārkāpj arī tiesiskās paļāvības aizsardzības principu.

7.2. Pieteikuma iesniedzēja arī uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst no Satversmes 1. panta izrietošajam tiesiskuma principam, jo tā radot nevienlīdzīgu un negodīgu konkurenci pret patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuri aizdevumus izsniedz ar fiksētu procentu likmi, tostarp Pieteikuma iesniedzēju. Apstrīdētā norma neatbilstot arī labas likumdošanas principam.

Taču Pieteikuma iesniedzējas argumenti par iespējamo tiesiskuma principa pārkāpumu pēc būtības attiecas uz to, vai tās norādītajai nevienlīdzīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, tostarp, vai šāda attieksme un tiesību uz īpašumu ierobežojums ir samērīgs. Savukārt argumenti par labas likumdošanas principa neievērošanu attiecas uz izvērtējumu par to, vai apstrīdētā norma pieņemta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas argumenti par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 1. pantam pēc būtības ir saistīti ar vērtējumu par tās iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas šajā

prasījuma daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.¹ panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību “VIA SMS” pieteikuma (pieteikums Nr. 76/2024).

2. Ņemot vērā, ka Satversmes tiesā ir saņemts institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimas – atbildes raksts ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu lietā Nr. 2024-04-01, uzaicināt Saeimu līdz 2024. gada 2. septembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu tādā gadījumā, ja tai norādāmi kādi papildu apsvērumi.

3. Atteikties ierosināt lietu par Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4.¹ panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš